

זרע מן המת, הדור הבא: 72 שעות של חיים בתוך המוות

מקרה בוחן רגולטורי, אתי וחברתי מבעד לעדשת
לימודי מדע, טכנולוגיה וחברה (STS)

גלי דוב

72 שעות של חסד ביולוגי

72 שעות

רגע המוות

הרפואה המודרנית מטשטשת את גבולות סופיות החיים. הגוף אומנם מוגדר כמת ומוחו חדל מלפעול, אך תאי הזרע ממשיכים לחיות ולעיתים ניתן לשאוב אותם בהצלחה ובתנועה גם עשרות שעות לאחר מכן.

היכולת 'להחיות את הפוריות' אינה מסתכמת בפרוצדורה רפואית. היא מהווה קונספט המערער על ההגדרה הבינארית של 'חיים' ו'מוות', ומאלץ אותנו לחשב מסלול מחדש.

תיאוריית הייצור המשותף (Co-production)

על פי החוקרת שילה ג'סנוף, ידע טכנולוגי אינו מתפתח בוואקום. הוא מוטמע בתוך זהויות ומוסדות חברתיים, ובה בעת מעצב אותם מחדש. הטכנולוגיה מחייבת את החברה הישראלית לייצר סדר חדש סביב אתוס השכול.

האבסורד המוסרי והמשפטי

החוזה הלא-כתוב של מדינת ישראל מול לוחמיה נשבר ברגעיהם הקשים ביותר.

חלון ההזדמנויות הרפואי: יעיל, מדעי, ממוקד

המסע המשפטי: מסורבל, אינקוויזיטורי, כואב

"האם ייתכן שהורים ישלחו את ילדיהם להילחם ולהיהרג למען המדינה, אך בבואם לבקש את המשכיותו של הבן, הם יאלצו לצאת לקרב משפטי מול אותה מדינה ממש?"

הואקום הרגולטורי: כשהטכנולוגיה מקדימה את החוק

בהיעדר חקיקה ראשית המותאמת לזינוק חסר התקדים בבקשות מאז ה-7 באוקטובר, המערכת קורסת תחת טלאים משפטיים.

2003

2024
(חרבות ברזל)

הנחיות יועמ"ש מ-2003:
מיושנות ואינן מתאימות
לפרופיל החללים
הרווקים.

אנומליה רגולטורית:
בניגוד לפונדקאות ואימוץ,
יצירת חיים מן המת מתנהלת
באזור דמדומים.

היעדר חקיקה ראשית:
אין סמכות המגדירה
את הגבולות, האחריות,
וטובת הילד.

כנס המשכיות
הזרע מן המת - הדור הבא
בית הפקידים, רח דניאל פרישמן, חר-אביב

15:30-16:00
התכנסות
15:30-15:40
15:40-15:50
16:00-16:30
המאמץ והמאמץ בעולם דימוספונות
16:00-16:10
16:10-16:20
16:20-16:30
16:30-17:00
הדעיפה בראשית החוק לטאטוייזת הזרע
16:30-16:40
16:40-16:50
16:50-17:00
17:00-17:30
המאמץ והמאמץ בעולם דימוספונות
17:00-17:10
17:10-17:20
17:20-17:30

הפרטת קביעת המדיניות לאולמות בתי המשפט

ההשלכות של העברת נטל ההכרעה לבתי המשפט לענייני משפחה:

פגיעה
בעקרון
השוויון

ניהול הליכים
בשיא האבל

יצירת רולטה
משפטית

“

"כאשר אין חקיקה, כל מקרה נבחן לגופו.
ההכרעה נותרת תלויה פעמים רבות
בתפיסת עולמו של השופט היושב בדיון"

”

שברי המערכת: 4 דילמות אתיות וחברתיות

הפיקציה של הרצון המשוער

ריבוד חברתי של המוות

טובת הילד והמשפחה החדשה

התנגשות ערכים מוסרית

כל אחת מדילמות אלו ממחישה את התנגשות הטכנולוגיה עם מוסדות החברה.

דילמה 1: הפיקציה של הרצון המשוער

הסטנדרט המשפטי המנחה כיום הוא הדרישה להוכיח בראיות את 'רצונו המשוער' של החלל.

הפער הבלתי נתפס: ציפייה משפטית מנער בן 18 שגיבש תפיסת עולם לגבי הורות לאחר מותו עם אישה שלא הכיר.

מסע אינקוויזיטורי: הדרישה מחייבת הורים ברגעי השבר לחפש רמזים ופתקים כדי להוכיח רצון.

דילמה 2: ריבוד חברתי של המוות

בהיעדר רגולציה אחידה, הזכות להמשכיות הופכת מנחמה אוניברסלית לפריבילגיה מעמדית.

הון כלכלי: משפחות שיכולות לשכור עורכי דין מקבלות יתרון מובהק.

הון תרבותי: משפחות בהן נהוג לשוחח בפתיחות על מוות ופרידה מצליחות לספק ראיות לבית המשפט.

דילמה 3: המצאת המשפחה החדשה וטובת הילד

ההתערבות הטכנולוגית מייצרת מבנה משפחתי חסר תקדים הדוחק את טובת הילד אל הלא-נודע.

מורכבות מעשית

אישה יחידנית נושאת ילד מחלל שלא הכירה, בעודה מחויבת למערכת יחסים עם הוריו השכולים.

פוטנציאל חיכוך

דילמות של הגירה לחו"ל ומרחק פיזי מהסבים.

עקרון העל

מי שואל את הילד שיוולד אל תוך מציאות מתמדת של שכול האם מבנה זה משרת את טובתו?

דילמה 4: התנגשות הערכים המוסרית

אוטונומיית המת וכבודו

תפיסה הלכתית: שאיבת זרע ללא רשות מפורשת כרוכה בפגיעה באוטונומיה וב'ניוול המת'. הפקעת הגוף בשם צרכים לאומיים מציבה רף אתי מסוכן.

החוזה המוסרי של המדינה

תפיסה לאומית: המדינה שולחת צעירים לחרף נפשם, ולכן מחויבת מוסרית לאפשר את המשכיותם. ציווי של קידוש החיים.

להיאחז בחיים: אקזיסטנציאליזם בצל השכול

מדוע הורים יוצאים למאבק משפטי ארוך בשיא אבלם?

”לחיות פירושו לסבול, להתקיים
פירושו למצוא פשר לסבל.”
(ויקטור פראנקל)

טכנולוגיית קצירת הזרע הופכת לכלי קיומי.
היכולת להביא ילד מזרעו של הבן המת היא
'המשמעות להמשך' שנותנת להורים את הכוח
לחיות.

מריק רגולטורי להסדרה מוסרית: המלצות למדיניות ממשלתית

האתגר אינו טכנולוגי אלא שלטוני. הפתרון המדיני חייב לגשר על הפער בין יכולת רפואית לזכויות הפרט, באמצעות שקיפות, שוויון והסכמה מדעת.

1. מנגנון הסכמה מראש בשרשרת החיול

הצעד הדחוף ביותר: ביטול מוחלט של הצורך להתחקות אחר רצון משוער.

בקו"ם: החתמת
חיילים קרביים
על הבעת רצון
מפורשת.

שירות מילואים:
מנגנון עדכון שוטף
של שאלון ההסכמה.

שחרור הנטל:
מאפשר לצעיר
אוטונומיה, ומשחרר
את ההורים ממסע
משפטי כואב.

2. הפרדה רגולטורית בין פעולת הנטילה לשימוש

שלב 2: שימוש עתידי להולדה

הליך נפרד, מחושב ולאחר תקופת
צינון.

כפוף להסכמה מוקדמת, מעורבות
המשפחה השכולה, ובחינה
ובחינה יסודית של טובת הילד.

שלב 1: שאיבה והקפאה (חלון ה-72 שעות)

פעולה רפואית דחופה לשימור
פוטנציאל בלבד.

מנגנון מהיר נטול בירוקרטיה.
אינה מהווה הסכמה אוטומטית
לשימוש.

3. הסדרה כמענה למכשולים הלכתיים ואתיים

רגולציה פרואקטיבית היא המפתח לפתרון ההתנגשות עם כבוד המת.

הבעיה ההלכתית:

פעולה כירורגית בגופו של אדם
מת ללא רשותו מהווה פגיעה
בכבודו וחשש לניוול המת.

הפתרון המוסכם:

ברגע שאדם נתן הסכמה מדעת
ומראש לביצוע הפעולה בגופו
בעודו בחיים, הקושי ההלכתי
נפתר לחלוטין.

4. חקיקה ראשית מקיפה (חוק ההמשכיות)

הוצאת קבלת ההחלטות מאולמות בתי המשפט
למסגרת מוסדית אחידה.

עקרון השוויון:

מונע
הפליית
משפחות
חסרות יכולת
כלכלית.

אחידות הפסיקה:

כללים
מערכתיים
ברורים.

החובה המוסרית:

עיגון הזכות
להמשכיות
כזכות
מוקנית
בחוק.

מטלאים משפטיים לסדר מוסרי ורגולטורי

חוק ההמשכיות המוצע	המצב הנוכחי	המדד
טופס הבעת רצון מפורשת בשרשרת החיול	הוכחת 'רצון משוער' בדיעבד בבימ"ש	ביסוס ההסכמה
נוהל מוסדי שקוף , נפרד לשאיבה ולשימוש	מאבק אינקוויזיטורי ויקר מול המדינה	ההליך המשפטי
שוויון מלא כחלק מחוזה צבא העם	פריבילגיה לבעלי הון כלכלי ותרבותי	עקרון השוויון
הסכמה מראש הפותרת את החסם ההלכתי	חשש כבד לניוול המת	מענה הלכתי

צמיחה מתוך השבר

במדינה שבה השכול הוא מציאות קיומית ויומיומית, הסדרה משפטית של סוגיית הזרע מן המת אינה רק פתרון בירוקרטי לבעיה בביואתיקה. זוהי חובה מוסרית-לאומית עליונה: להבטיח כי במקום שבו נגדעו חיים, יוכל חוט ההמשכיות להמשיך ולהיטוות בהסכמה, בכבוד, ובוודאות.
